

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Мукачівська міська рада
Волинський національний університет ім. Лесі Українки
Поморська академія у Слупську

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

Україна, Мукачево
18-19 травня 2023р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023р.)

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2023р., Мукачево/ Ред. кол. Щербан Т.Д.(гол.ред.) та ін.–Мукачево: Вид-во МДУ, 2023.–121с.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д. психол. н, професор (голова); **Гоблик В.В.** – д. екон. н., професор; **Моргун А.В.** – к. філолог.н., доцент; **Корнієнко І.О.** – д. психол. н, професор; **Брецько І.І.** – к. психолог. н, доцент; **Воронова О.Ю.** – к. психолог. н, доцент.

зрозуміти свої емоції та реакції на стресові ситуації, забезпечити позитивний підхід до життя;

- збереження рівня комунікації з батьками та іншими дорослими. У дитини повинна бути впевненість, що завжди може звернутися до батьків або інших дорослих за допомогою та підтримкою;

- сприяння руховій активності та фізичному розвитку. Регулярні фізичні вправи допомагають зменшити рівень стресу та тривоги, підвищити настрій та знизити ризик депресії;

- допомога дітям у вираженні своїх емоцій та почуттів.

Отже, розвиток резильєнтності дітей молодшого віку може здійснюватися через різноманітні методики та підходи, включаючи фізичну активність, соціальну підтримку, гру та творчість, позитивне мислення. Важливо пам'ятати, що у кожної дитини реакція на стрес проявляється по-різному. Тому при доборі вправ на розвиток резильєнтності дитини молодшого шкільного віку необхідно застосовувати індивідуальний підхід враховуючи їхні потреби та можливості.

Список використаних джерел

1. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів : навч.-метод. посіб. Вид. 3-тє, доп., виправ. / Богданов С. О., Гніда Т. Б., Залеська О. В., Лунченко Н. В., Панок В. Г., Соловійова В. В. / Заг. ред. : Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с.: іл., табл.

2. Програма психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в Україні. URL: <https://is.gd/3vwuRp>

УДК 159.944.4-047.37:314.151.3-053.6(043.2)

ЩЕРБАН Т.Д., БУРЯ В.В.
Мукачівський державний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ПІДЛІТКІВ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Широкомасштабна війна розв'язана росією спричинила таке явище як вимушена міграція – переміщення населення. Більша частина переміщених осіб це жінки та діти. Їм необхідно пристосуватися до нових умов життя, до нових умов навчання, соціалізуватися до нового соціуму. Про те, спочатку вони повинні подолати страх, розпач, депресію, тривожність, агресію, сильне емоційне напруження. Сильні негативні емоції можуть спричинити серйозні психічні та соматичні захворювання. Підлітки, які характеризуються емоційною сприйнятливістю, з винятковою глибиною та стійкістю переживають усі страхи війни. Психологи констатують серйозні порушення емоційної сфери, зростання невротичних розладів. Таким чином, актуальність даного дослідження обумовлена зростанням інтересу до психологічної роботи з

підлітками, що потерпіли від жахіття війни, насильства, практичною необхідністю допомогти їм та їхнім батькам.

Проблемі дослідження страхів ґрунтовно висвітлена у роботах наступних науковців: Клейн М., Файнберг С.Г., Фрейд А., Фрейд З. та ін. Такі психологи, як Мухіна В.С., Саллівен Г.С., Селлі Д., розглядали страх, як феномен невротичного розвитку особистості, як значущий елемент соціальних взаємин підлітка із зовнішнім світом. Сучасні вітчизняні психологи активно досліджували психологічні механізми ресоціалізації підлітків з девіантною поведінкою в умовах змін [1–8]. У той самий час вивчення психологічних особливостей страху підлітків вимушених переселенців є мало дослідженим і вельми актуальним. Отже, мета представленого дослідження – вивчення посттравматичного стресового розладу у підлітків вимушених переселенців

Вибірку дослідження стали підлітки, які проживають у гуртожитках Мукачівського державного університету в кількості 32 осіб. За допомогою емпіричного дослідження, ми прагнули визначити наскільки у досліджуваних підлітків виражені показники посттравматичного стресового розладу, а зокрема, визначити рівень інтрузії та уникнення. Для визначення результатів була використана Дитяча шкала впливу подій (CRIES-8), адаптація Інституту психічного здоров'я УКУ. Посттравматичний стресовий розлад може виникнути внаслідок переживання підлітком травматичної події, яка загрожувала життю чи фізичній цілісності її самої або якщо вона була свідком подібного щодо інших людей або дізналася про травматичному подію, яка сталася з рідними та близькими.

Отримано наступні результати. У 49% досліджуваних спостерігається вираження посттравматичного симптому інтрузії, який може проявлятися виникненням нав'язливих спогадів, що супроводжуються сильним емоційним дистресом, підлітки схильні переживати, болючі спогади про травматичні події. Батьки констатують, що у дітей періодично наявними є тривожні сни, зміст яких або емоційна реакція пережиті події. Тривале переживання негативних емоцій може проявлятися у девіантній поведінці підлітків. Посттравматичний симптом уникнення виявлено у 41% досліджуваних, тобто такі підлітки характеризуються схильністю уникання спогадів про травматичні події або місць, пов'язаних з травматичною подією. Часто це призводить до виражених обмежень і у навчанні, і у соціальному житті. У 11% досліджуваних підлітків спостерігається відсутність вираження симптомів посттравматичного стресового розладу, таких як інтрузія та уникнення. Це доводить про відсутність посттравматичного розладу.

Результати емпіричного дослідження психоемоційних станів підлітків дозволяють констатувати наступне. Негативні психоемоційні стани одні з найпоширеніших психічних розладів у підлітків та справляють згубний вплив на психічне здоров'я дітей. У підлітків констатовано наявні показники посттравматичного стресового розладу, зокрема інтрузії та уникнення. Нестабільна ситуація в країні, невизначеність майбутнього, зведення до

мінімуму соціальних контактів, перехід на життя онлайн, у поєднанні з невпевненістю у завтрашньому дні, провокують посилення виявлених явищ тощо.

Отримані результати доводять про необхідність проведення корекційної роботи з такими підлітками. Розробка та апробація корекційного тренінгу безумовно є перспективним напрямком подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Булах І.С. *Психологія особистісного зростання підлітків: реалії та перспективи*: монографія. Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 340 с.
2. Железнякова Ю. В. Основні характеристики адиктивної поведінки. *Теорія і практика сучасної психології*. 2016. № 2. С. 4–8.
3. Знаковська Н.М. Проблеми девіантної поведінки в сучасному українському молодіжному середовищі. *Соціологія*. № 6 (110). червень 2014. С. 90-95.
4. Козубовська І. В., Козубовський Р. В. Природа девіантної поведінки неповнолітніх. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород, 2018. Вип. 1. С. 101-104.
5. Кузьменко В. В., Діса О. В., Шинкаренко І. О. *Психологія девіантної поведінки*: навч. посібник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 68 с.
6. Психологічні механізми ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою в умовах суспільних змін: монографія / Максимова Н. Ю., Грись А. М., Манілов І.Ф., Литвинчук Л.М., Рябовол Т.А., Філоненко Л.А., Максим О.В., Щербина-Прилука В.М.; за ред. Н. Ю. Максимової. – К.: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. 272 с.
7. Титаренко Т. Такие разные дети. Изд. 2-е, испр. и доп. Харьков, Белгород : КСД, 2016. 320 с.
8. Яновська Т. А. Психологічні особливості прояву конфліктів між підлітками та батьками. *Проблеми загальної та педагогічної психології*: Збірник наукових праць інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПНУ. 2017. Т. XII.Ч.5. С. 349-355.

УДК 159.9:316.772.4:614.253(043.2)

ЩЕРБАН Т. Д., ДОЛИНАЙ Т. Т.
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ У ДІАДІ «ЛІКАР-ПАЦІЄНТ»

Професійне підготовка лікаря повинна забезпечувати і його психологічну готовність до практичної діяльності, яка характеризується формуванням партнерської моделі спілкування. Саме партнерська комунікація забезпечує активну участь і хворого і медика у процесі зцілення. Лише за допомогою спільної співпраці можна досягти успіхів у лікуванні. Однією з причин недостатньої медичної допомоги є невміння, неготовність лікарів спілкуватися з пацієнтами, будувати з ними ефективні міжособистісні взаємовідносини. Комунікативна компетентність лікаря має свою специфіку та особливості, які визначаються напруженим психоемоційним станом пацієнтів. Сьогодні медик

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>